

Wijziging wet gemeentelijke schuldhelpverlening

Effectbeoordeling

VNG Realisatie

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

December 2020

Voor meer informatie en vragen verwijzen we u naar de websites vng.nl en www.vngrealisatie.nl/producten/verbinden-schuldendomein. Indien u naar aanleiding van dit document nog vragen heeft, of advies wilt over de schuldenwetgeving in het algemeen kunt u deze stellen via schulden@vng.nl

In deze handreiking wordt gesproken over 'hij' waar hij of zij bedoeld wordt in verband met de leesbaarheid.

Inhoud

1. Inleiding.....	3
Algemene effectbeoordeling	3
Beheer en publicatie	3
Leeswijzer	3
2. Achtergrond.....	4
2.1 Wijziging van de Wgs.....	4
3. Processen, gegevens en systemen	9
3.1 Gegevensverwerkingen	9
3.2 Gegevens	9
3.3 Systemen	9
4. Doel en grondslag	11
5. Rollen, verantwoordelijkheden en verwerkers.....	13
5.1 Verwerkingsverantwoordelijkheid van het College.....	13
5.2 Rol van de gemeenteraad	13
5.3 Verwerkers	13
5.4 Betrokkene	14
6. Toepassing van de AVG-beginselen.....	15
6.1 Rechtmatigheid	15
6.2 Behoorlijkheid en transparantie	15
6.3 Doelbinding, dataminimalisatie	15
6.4 Subsidiariteit en proportionaliteit.....	16
6.5 Juistheid	16
7. Bewaartermijnen.....	17
7.1 Gegevens ontvangen in het kader van vroegsignalering.....	17
7.2 Gegevens verwerkt in het kader van het besluiten over de toegang en opstellen van het plan van aanpak	17
8. Rechten van betrokkenen	18
8.1 Informeren en inzage	18
8.2 Recht op overdraagbaarheid.....	18
8.3 Recht op rectificatie, recht op bezwaar, beperking en verwijdering.....	18
8.4 Gebruik van toestemming	18
9. Risico's en maatregelen.....	19

1. Inleiding

Op 1 januari 2021 treedt de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (hierna: Wgs) in werking. Gelijktijdig wordt het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening van kracht (hierna: Bgs). De wijziging van de Wgs faciliteert de uitwisseling van persoonsgegevens bij twee onderdelen van schuldhulpverlening, namelijk bij:

1. De gegevensuitwisseling met als doel vroegsignalering van schulden;
2. De gegevensuitwisseling voor het besluit over toegang tot en het plan van aanpak voor schuldhulpverlening.

Omdat de wijziging van de Wgs diverse nieuwe taken en uitvoeringsvereisten bevat ten opzichte van de huidige Wgs, ontstaan nieuwe verwerkingen.

Algemene effectbeoordeling

De AVG bepaalt dat bij een verwerking op grond van een wettelijke plicht of een wettelijke taak voorafgaand aan de invoering van de wet een algemene effectbeoordeling kan worden gedaan (art. 35 lid 10 AVG). Dit betreft dus een verwerking op grond van art. 6 lid 1 sub c of e AVG.

De verwerking van persoonsgegevens in de gemeentelijke uitvoering is volledig op grond van wettelijke verplichtingen en de uitvoering van wettelijke taken (ofwel: art. 6 lid 1 sub c en e AVG). Gemeenten kunnen deze effectbeoordeling gebruiken als algemene effectbeoordeling wanneer de werkwijze geheel overeenkomt met het hierna beschrevene. Wanneer de gemeentelijke praktijk afwijkt, zal dit in separaat als oplegger bij deze DPIA of als eigen DPIA toegelicht en getoetst moeten worden aan de AVG en de sectorspecifieke wet- en regelgeving.

Beheer en publicatie

Deze DPIA is – conform de bedoeling van de AVG – een levend document. De meest recente versie is gepubliceerd op de website van VNG Realisatie. Opmerkingen en aanvulling op dit document kunnen gedeeld worden met schulden@vng.nl.

Leeswijzer

Dit document geeft een beschrijving van de verwerking van persoonsgegevens door de gemeente, ten behoeve van de uitvoering van de Wgs. Bij de verwerkingen is aangegeven wat de grondslag is voor de verwerking, welke privacyrisico's er zijn voor de betrokkenen en welke maatregelen de gemeenten moeten nemen om die risico's te beheersen.

2. Achtergrond

Naar schatting hebben bijna 1,4 miljoen Nederlandse huishoudens problematische schulden of een risico hierop. De impact van deze problematiek op zowel de schuldenaar, de schuldeiser als de maatschappij is groot. Om die reden heeft het kabinet in het regeerakkoord maatregelen aangenomen waarbij belangrijke knelpunten op het terrein van schulden worden aangepakt. In 2018 is gestart met het Actieplan Brede schuldenaanpak, bestaande uit drie actielijnen:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering;
2. Ontzorgen en ondersteunen;
3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso;

De Brede schuldenaanpak wil vroegsignalering van problematische schulden versterken en zet in op snellere en betere schuldhulpverlening. Om dit te realiseren faciliteert de wijziging van de Wgs gegevensuitwisseling bij onderdelen van het schuldhulpverleningsproces, namelijk bij het vroegsignaleren van schulden, bij het besluit voor toegang tot schuldhulpverlening en bij het opstellen van het plan van aanpak.

Knelpunt vroegsignalering

Vroegsignalering is een gerichte actie om in contact te komen met inwoners met (dreigende) problematische schulden en ze uit eigen beweging hulp aan te bieden. Bij vroegsignalering gaat het om personen die nog niet in beeld zijn bij de gemeente en die mogelijk ook niet weten dat ze hulp kunnen krijgen. Eén van de knelpunten in de huidige Wgs is dat vroegsignalering niet als expliciete taak is opgenomen. Hierdoor ontstaat spanning met de AVG wanneer schuldhulpverleners gegevens ontvangen van schuldeisers of afspraken willen maken met schuldeisers.

Knelpunt besluit toegang tot en plan van aanpak schuldhulpverlening

De huidige Wgs gaat ervanuit dat inwoners zelf informatie leveren, waarmee de gemeente een plan van aanpak voor schuldhulpverlening kan maken: de zogenaamde inlichtingenplicht op grond van artikel 6 Wgs (huidig). Inwoners met schulden ervaren stress en hebben hierdoor een beperkt doenvermogen waardoor het overzicht in de financiële situatie ontbreekt. Door de inlichtingenplicht wordt een hoge drempel opgeworpen en ontstaan lange wacht- en doorlooptijden en vallen inwoners vroegtijdig uit. Complete en kwalitatief goede informatie is echter noodzakelijk voor een efficiënte schuldhulpverlening.

2.1 Wijziging van de Wgs

Met de wijziging van de Wgs wordt vroegsignalering een expliciet beschreven taak van gemeenten. Er zijn in het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening en in diverse Regelingen¹, zes signaalpartners aangewezen die gegevens over betaalachterstanden moeten verstrekken aan gemeenten.

Tevens biedt de wijziging een grondslag voor het College om zelfstandig gegevens op te vragen over de inwoner bij diverse bestuursorganen en andere instanties, zodat er een besluit kan worden genomen over de toegang tot schuldhulpverlening en het bijhorende plan van aanpak kan worden opgesteld.

---

¹ Respectievelijk de Regeling zorgverzekering (artikel 7b), Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas (artikel 4a), Warmteregeling (artikel 5) en de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van drinkwater (artikel 5).

Proces	Verwerking	Gegevens	Bron	Grondslag
Vroeg-signalering	Het ontvangen van vroegsignalen	Contactgegevens (NAW-gegevens, telefoonnummer, mail) Hoogte achterstand Vervaldatum vordering	Schuldeiser	Artikel 3 Bgs, Regeling
	Het opvolgen van vroegsignalen	Kwaliteit controle Identiteit van het huishouden	BRP	AVG
	Het terugkoppelen van vroegsignalen aan de verstrekker	Dat de inwoner hulp heeft geaccepteerd	Gemeente	Artikel 17 Bgs
Besluit toegang	Besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening – verificatie van de identiteit en gegevens over het verblijfsrecht	Naam, adres, woonplaats/NAW Burgerservicenummer/BSN Verblijfstatus	Gemeente (BRP)	Artikel 3 Wgs jo.
	Besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening – Gegevensverwerking t.b.v. recidive als weigeringsgrond, mits opgenomen in beleidsplan	Ja/Nee, schuldhulpverlening Ja/Nee, saneringskrediet of schuldregeling Ja/Nee, eerdere of lopende schuldsanering	Gemeente en andere gemeenten (VISH en BKR) Rechtspraak (Centraal insolventieregister)	Artikel 3 Wgs jo. Artikel 13, eerste lid, Bgs, mits opgenomen in plan, zoals bedoeld in artikel 2 Wgs
	Besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening – Gegevensverwerking t.b.v. fraude als weigeringsgrond, mits opgenomen in beleidsplan	Ja/nee strafrechtelijke veroordeling of onherroepelijke bestuurlijke sanctie voor financiële benadeling bestuursorgaan Ja/nee strafrechtelijke veroordeling of onherroepelijke bestuurlijke sanctie voor financiële benadeling bestuursorgaan	Gemeente en andere gemeenten (Frauderegister) UWV, SVB, Belastingdienst, DUO	Artikel 3 Wgs jo. Artikel 13, tweede lid, Bgs, mits opgenomen in plan, zoals bedoeld in artikel 2 Wgs
Plan van aanpak	Opstellen plan van aanpak – bepalen	Ja/Nee Wmo en/of Jeugdzorg en/of Pw zo ja:	Gemeente (bestaande actieve registraties)	Artikel 12 Bgs

inkomsten- en vermogenspositie	1. Welke hulpverlener(s)/ klantmanager(s); 2. Gegevens opgenomen in de BRP; 3. Hergebruik bekende inkomsten- en vermogensgegevens.		
	Gegevens over inkomen en vermogen die verkregen zijn bij de heffing van belastingen en de premies volksverzekeringen op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen	Belastingdienst	Artikel 14, sub a, Bgs
	Gegevens over de toekenning van tegemoetkomingen en de daarop verleende voorschotten met toepassing van de Algemene Wet inkomensafhankelijke regelingen	Belastingdienst	Artikel 14, sub b, Bgs
	Gegevens uit de basisregistratie kadaster	Kadaster	Artikel 14, sub c, Bgs
	Gegevens uit de basisregistratie voertuigen	RDW	Artikel 14, sub d, Bgs
	Naam of handelsnaam waaronder een inwoner handelt en de ondernemingen en rechtspersonen waarbij een inwoner is betrokken.	KvK	Artikel 14, sub e, Bgs
	Gegevens over kinder- en partneralimentatie	LBIO	Artikel 14, sub f, Bgs
	Inkomen uit uitkering op grond van de Algemene Kinderbijslagwet, de Algemene Nabestaandenwet, de Algemene Ouderdomswet, de Participatiewet en de Wet uitvoering wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen	SVB	Artikel 14, sub g, Bgs

		Inkomensgegevens uit de polisadministratie	UWV	Artikel 14, sub h, Bgs
Opstellen plan van aanpak - inzicht in de omvang van de openstaande vorderingen en betalingsverplichtingen		Gegevens over belastingvorderingen	Belastingdienst	Artikel 15, sub a, Bgs
		Gegevens over terugvordering van of aansprakelijkstelling voor onverschuldigd betaalde huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag of kindgebonden budget en verplichtingen tot het betalen van de opgelegde bestuurlijke boete	Belastingdienst	Artikel 15, sub b, Bgs
		Verleende kredieten	Kredietregistraties als bedoeld in artikel 4:32 Wft	Artikel 15, sub c, Bgs
		Betaalachterstanden met betrekking tot de inning van de eigen bijdragen	CAK	Artikel 15, sub d, Bgs
		Openstaande vorderingen en bestuurlijke boetes	Minister van J&V	Artikel 15, sub e, Bgs
		Gegevens over openstaande vorderingen en beslagen	Gerechtsdeurwaarders	Artikel 15, sub f, Bgs
		Gegevens over openstaande studieschuld	DUO	Artikel 15, sub g, Bgs
		Gegevens over de terugvordering van uitkeringen, toeslagen, tegemoetkomingen of bijstand en over verplichtingen tot het betalen van de door dit bestuursorgaan opgelegde bestuurlijke boetes.	UWV	Artikel 15, sub h, Bgs
		Gegevens over de terugvordering van uitkeringen, toeslagen, tegemoetkomingen of bijstand en over verplichtingen tot het betalen van de door dit bestuursorgaan opgelegde bestuurlijke boetes.	SVB	Artikel 15, sub h, Bgs

		Gegevens over de terugvordering van uitkeringen, toeslagen, tegemoetkomingen of bijstand en over verplichtingen tot het betalen van de door dit bestuursorgaan opgelegde bestuurlijke boetes.	College van deze en/of andere gemeenten	Artikel 15, sub i, Bgs
		Betaalachterstanden en betaalverplichtingen	LBIO	Artikel 15, sub j, Bgs
		Gegevens over openstaande vorderingen	Andere bestuursorganen, personen en instanties indien bekend.	Artikel 15, sub k, Bgs
	Jaarlijks verifiëren plan van aanpak	Verifiëren van alle genoemde gegevens bij het opstellen van het plan van aanpak, zodat de gemeente bij eventuele wijzigingen in de financiële situatie van de inwoner, het plan van aanpak kan bijstellen.	Alle bronnen genoemd bij het opstellen van het plan van aanpak	Artikel 16 Bgs
Gegevensverstrekking aan derden wanneer iemand is toegelaten tot schuldhulpverlening.	Het verstrekken van het gegeven dat iemand schuldhulpverlening ontvangt.	Het gegeven dat iemand schuldhulpverlening ontvangt verstrekt aan gerechtsdeurwaarders, schuldeisers, bewindvoerders en kredietverstrekkers, zodat zij medewerking kunnen verlenen bij schuldhulpverlening.	Gemeente	Artikel 8 lid 2 Wgs jo. artikel 17 Bgs

3. Processen, gegevens en systemen

3.1 Gegevensverwerkingen

Voor wat betreft het verwerken van persoonsgegevens kunnen een aantal hoofdprocessen in de wijziging van de Wgs onderscheiden worden:

1. Proces van vroegsignalering, bestaande uit de subprocessen:
  - a. Het ontvangen van vroegsignalen;
  - b. Het opvolgen van vroegsignalen.
2. Proces over het besluit toegang en plan van aanpak, bestaande uit de subprocessen:
  - a. Het opvragen, ontvangen en verwerken van gegevens ten behoeve van het besluit over de toegang tot schuldhulpverlening;
  - b. Het opvragen, ontvangen en verwerken van gegevens ten behoeve van het opstellen van het plan van aanpak.
3. Gegevensverstrekking door gemeenten aan derden wanneer de inwoner schuldhulpverlening ontvangt.

3.2 Gegevens

Voor de uitvoering van de Wgs worden diverse soorten persoonsgegevens gebruikt. Contactgegevens zijn aan te merken als gewone persoonsgegevens. Het BSN heeft op grond van artikel 46 UAVG wel een aparte status gekregen. Gemeenten mogen het BSN gebruiken voor de uitoefening van de wettelijke taak. Daarnaast worden er financiële gegevens verwerkt. Financiële gegevens, zoals de gegevens over het inkomen en betaalachterstanden, zijn niet aangemerkt als bijzondere persoonsgegevens in de zin van artikel 9 AVG, maar hebben wel een gevoelige status.

De volgende bijzondere categorieën van persoonsgegevens kunnen in het kader van de Wgs worden verwerkt:

- Gezondheidsgegevens. Ten behoeve van het opstellen van een plan van aanpak wordt ook een grondslag opgenomen om gegevens inzake de gezondheid van de inwoner te verwerken. Het gaat hierbij in het bijzonder om gegevens over maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg, welke schuldhulpverleners nodig hebben om contact te kunnen onderhouden met andere hulpverleners en een integrale aanpak te bieden. Voor schuldhulpverlening is het alleen noodzakelijk te weten of de persoon met problematische schulden gebruik maakt van maatschappelijke ondersteuning of jeugdzorg en zo ja, wie de hulpverleners zijn. Dit is de zogenaamde 'dat-informatie'.
- Gezondheidsgegevens, indien de inwoner inkomen uit uitkeringen op grond van socialezekerheidswetten, invaliditeits-, ongevallen- of ziekengeldverzekering ontvangt (herleidbaar uit het type inkomen).

3.3 Systemen

De hiervoor beschreven processen kunnen op verschillende manieren ondersteund worden door systemen.

Vroegsignalering

Op dit moment zijn er twee aanbieders die gemeenten ondersteunen met de verwerking van vroegsignalen. Inforing biedt de programma's Ris Vroeg Eropaf en Ris matching aan. Het BKR biedt het programma Vindplaats van Schulden (VPS) aan. Zowel Ris als VPS bieden de gemeente

ondersteuning bij de ontvangst, verwerking en terugkoppeling van vroegsignalen. De wijze waarop zij dat doen is verschillend.

Besluit toegang plan van aanpak

De wijziging faciliteert de gegevensuitwisseling tussen schuldhulpverleners en andere instanties die voor het besluit over toegang tot - en het plan van aanpak voor - schuldhulpverlening noodzakelijk is. VNG Realisatie voert een verkenning uit naar diverse ICT-scenario's. Bij de uitwerking van de scenario's zijn bestaande en in ontwikkeling zijnde ICT-voorzieningen betrokken. Daaruit komt naar voren dat er momenteel geen voorzieningen zijn die al voorzien in de behoefte.

In de Memorie van Toelichting wordt nadrukkelijk ingegaan op het gegeven dat de Wgs op meerdere plekken in de Wet SUWI genoemd wordt. Gegevensuitwisseling via Suwinet is vooralsnog echter niet mogelijk, omdat de toegang tot de gegevens via autorisatie voor schuldhulpverleners nog niet is geregeld. Dit betekent dat er nog geen IT-oplossing voorhanden om de gegevens geautomatiseerd uit te wisselen. Dit betekent concreet dat schuldhulpverleners vanaf 1 januari de gegevens schriftelijk zullen uitvragen bij de desbetreffende bronhouder zelf.

Registratie toegang bij BKR

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2021 verplicht de positieve beschikking tot toegang schuldhulpverlening (artikel 4a Wgs) te registreren bij het BKR. Hiervoor sluit de gemeente een overeenkomst met het BKR. Op dit moment spreekt de VNG, in samenwerking met de NVVK, met het BKR over hoe deze registratie vanaf 1 januari 2021 moet worden ingevuld.

Overige systemen bij uitvoerende derden

Veel gemeenten hebben (delen van) de uitvoering gemandateerd aan derden. Het is mogelijk dat die partijen besluiten om hun deel van de taken uit te voeren in de systemen, die ze voor andere taken al beschikbaar hebben. Registratie van de persoonsgegevens gebeurt dan in de systemen van de derde partij. In dergelijke gevallen is het aan te raden dat de gemeente in het mandaatbesluit aan de derde partij c.q. in de verwerkersovereenkomst, eisen opneemt waaraan de systemen waarin de derde partij de persoonsgegevens verwerkt, moet voldoen.

4. Doel en grondslag

4.1 Doel van de gegevensverwerking

Het overkoepelende doel van de wetswijziging is gegevensuitwisseling voor schuldhulpverleners binnen de kaders van de AVG te faciliteren. Het doel van de gegevensverwerking in het kader van vroegsignalering is in een vroeg stadium in contact komen met inwoners met risico op (dreigende) problematische schulden en hen uit eigen beweging hulp aan te bieden, zodat de schulden eerder kunnen worden opgelost.

Het doel van de gegevensverwerking in het kader van het besluit tot toegang en het opstellen van het plan van aanpak, is het versnellen en verbeteren van schuldhulpverlening door informatie rechtstreeks beschikbaar te stellen aan de schuldhulpverlener om zo de inwoner te ontzorgen.

4.2 Grondslag van de gegevensverwerking

Met de wetswijziging wordt expliciet in de wet opgenomen dat vroegsignalering een wettelijke taak is van gemeenten en dat het om die reden noodzakelijk is om gegevens te verwerken. De grondslag van de verwerking is het voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (art. 6 lid 1 sub c AVG). Gemeenten dienen elk ontvangen vroegsignaal – mits deze voldoet aan de eisen van verstrekking² -verplicht op te volgen. De persoonsgegevens die in het kader van vroegsignalering verwerkt mogen worden zijn beperkt. De gegevens worden verstrekt met als doel om in contact te treden met de inwoner en te wijzen op het hulpaanbod die de gemeente of een gemandateerde kan bieden op het gebied van schulden. Concreet betekent dit dus dat vanuit de schuldeiser enkel de contactgegevens (NAW-gegevens, telefoonnummer, mailadres) en de gegevens over de achterstand (hoogte en vervaldatum) verstrekt mogen worden aan de gemeente. De gemeente mag vervolgens – om de identiteit van het huishouden te kunnen bepalen – de BRP raadplegen. Het past binnen het doel van de gegevensverwerking om te controleren of deze inwoners al in beeld zijn bij schuldhulpverlening. Het doel is immers om met hen in contact te komen en hen een hulpaanbod aan te bieden. Dit contact is al gelegd met inwoners die bekend zijn bij schuldhulpverlening. Als inwoners al in beeld zijn bij schuldhulpverlening kan dit direct teruggekoppeld worden aan de schuldeiser. In deze fase bestaat geen grondslag om andere (aanvullende) gegevens op te vragen of andere gemeentelijke bronnen te raadplegen.

Schuldhulpverlening vindt plaats op basis van vrijwilligheid. Dit betekent concreet dat wanneer inwoners – bijvoorbeeld na contact op basis van een vroegsignaal - aangeven geen hulp te wensen op het gebied van schulden, er geen grondslag bestaat voor het opvragen van gegevens voor het besluit over de toegang of het opstellen van het plan van aanpak. Wanneer de inwoner wel een hulpvraag stelt, ontstaat de grondslag om de gegevens op te vragen en te raadplegen die nodig zijn om te besluiten over schuldhulpverlening. De grondslag voor het verwerken van gegevens over recidive en/of fraude ontstaat enkel wanneer (een van) deze gronden is opgenomen in het – door de gemeenteraad vastgestelde – beleidsplan. Wanneer blijkt dat de inwoner toegelaten wordt tot schuldhulpverlening, ontstaat de grondslag voor het opvragen en raadplegen van gegevens voor het opstellen van het plan van aanpak.

De gemeente heeft de wettelijke taak om, na het stellen van de hulpvraag door de inwoner, te besluiten over schuldhulpverlening en een plan van aanpak op te stellen. De verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (art. 6 lid 1 sub c AVG).

---

² Zie ook het hoofdstuk over risico's en maatregelen.

4.3 Grondslag voor het verwerken van bijzondere persoonsgegevens in het plan van aanpak

De AVG staat verwerking van gezondheidsgegevens niet toe, tenzij daarvoor een bijzondere rechtvaardiging bestaat. Schuldhulpverlening is een rechtvaardiging. Het valt onder het in de AVG genoemde sociale beschermingsrecht (zie artikel 9 van de AVG en artikel 30 van de Uitvoeringswet AVG).

Figuur 1. De termijnen en grondslagen wanneer bepaalde gegevens opgevraagd (mogen) worden.

5. Rollen, verantwoordelijkheden en verwerkers

5.1 Verwerkingsverantwoordelijkheid van het College

Conform artikel 3 Wgs is het College van Burgemeester en Wethouders verantwoordelijk voor schuldhulpverlening aan inwoners van zijn gemeente. Het College dient ten minste jaarlijks verantwoording af te leggen over de uitvoering van het door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan.

5.2 Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad heeft op grond van de Wgs de taak om een (of meerdere) beleidsplan(nen) op te stellen die richting geven aan de door het College van B&W te nemen beslissingen over de integrale schuldhulpverlening door de gemeente en de regierol daarbij. In het beleid dient in ieder geval opgenomen te worden op welke wijze wordt omgegaan met:

1. Preventie;
2. Nazorg;
3. Op welke wijze integrale schuldhulpverlening wordt afgestemd;
4. Welke acties worden ondernomen;
5. Welke resultaten de gemeente wenst te behalen;
6. Welke maatregelen de gemeenteraad en het College nemen om de kwaliteit te borgen;
7. Financiering;
8. Uitzonderingsgronden (recidive en/of fraude);

Wanneer in het beleidsplan is opgenomen dat recidive en/of fraude een weigeringsgrond is voor de toegang tot schuldhulpverlening, ontstaat de grondslag om deze gegevens te verwerken.

5.3 Verwerkers

De AVG eist een verwerkersovereenkomst om de verwerking van persoonsgegevens te kunnen uitbesteden. In deze overeenkomst moeten onder meer de aansluit- en gebruikersvoorwaarden zijn vastgesteld over bijvoorbeeld de doelbinding en proportionaliteit van de gegevensuitwisseling, het soort persoonsgegevens, de geheimhoudingsplicht en de beveiliging. In de uitvoering van de Wgs zijn er twee mogelijke categorieën verwerkers voor gemeenten:

1. Partijen die (delen van) taken uitvoeren voor de gemeente:

Een deel van de gemeenten besteedt de uitvoering van schuldhulpverlening uit aan gespecialiseerde (private) instellingen die in opdracht van en voor rekening van de gemeenten werken. De Wgs vereist dat in het beleidsplan voor schuldhulpverlening wordt aangegeven welke maatregelen de gemeenteraad en het College nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd (artikel 4), ongeacht uitbesteding en mandatering en inclusief gegevensverwerking. Bij mandatering en uitbesteding blijft het College verwerkingsverantwoordelijk. Deze derde partijen zijn aan te merken als verwerkers waar een verwerkersovereenkomst mee dient te worden afgesloten.

Nu de Wgs meer (expliciete) mogelijkheden gaat bieden om persoonsgegevens op te vragen en uit te wisselen, ontstaan er ook meer risico's op datalekken en - misbruik. Om die reden is het aan te raden om te bezien of de bestaande afspraken met gemandateerde instellingen voldoet aan de wetswijziging.

2. Gegevensverwerking door ICT-dienstleveranciers

Gegevensverwerking bij de uitvoering van de Wgs zal veelal gedigitaliseerd plaatsvinden, dan wel digitaal worden opgeslagen. In het kader van vroegsignalering zijn VPS van BKR en RIS van Inforing veel gebruikte systemen. Wanneer de gegevensverwerking plaatsvindt bij ICT-leveranciers – en dus niet lokaal bij de gemeente – zal er een verwerkersovereenkomst moeten worden afgesloten met de ICT-leverancier.

Actiepunt: sluit waar nodig verwerkersovereenkomsten af en controleer of reeds afgesloten verwerkersovereenkomsten voldoen aan de wetwijziging

5.4 Betrokkene

In de uitvoering van de Wgs worden over de volgende personen gegevens geregistreerd:

1. De inwoner;
2. De identiteit van het huishouden;
3. De schuldeiser;
4. De betrokken hulpverlener vanuit de Wmo 2015, Participatiewet en/of Jeugdwet in het kader van integrale dienstverlening

6. Toepassing van de AVG-beginselen

Artikel 5 AVG noemt beginselen die organisaties moeten naleven wanneer zij persoonsgegevens verwerken.

6.1 Rechtmatigheid

Specifiek ten aanzien van vroegsignalering

Vroegsignalering grijpt in op de persoonlijke levenssfeer van inwoners. Om die reden zijn enkel signalen aangewezen die – volgens de wetgever – een adequate indicatie vormen dat de eerste levensbehoeften worden bedreigd. Daarnaast dient de schuldeiser eerst zelf een sociale incasso gevoerd te hebben. De wetgever geeft verder aan dat het economisch niet verantwoord is, en uit sociaal oogpunt niet wenselijk is, dat inwoners buiten de samenleving komen te staan door een problematische schuldsituatie. Het is dus van belang dat inwoners die schulden hebben zo snel mogelijk worden geholpen om verdere schuldophoging te voorkomen en dat inwoners worden geholpen om hun schulden op te lossen.

Specifiek ten aanzien van gegevensverwerking in het kader van de toegang en het plan van aanpak

De huidige Wgs gaat ervan uit dat inwoners zelf informatie aanleveren, zodat de gemeente hier vervolgens een plan van aanpak voor schuldhulpverlening mee kan maken. Deze inlichtingenplicht werkt vertragend, leidt tot langere wacht- en doorlooptijden en zorgt voor meer uitval. Daarom is in de wijziging opgenomen dat schuldhulpverleners zelf digitale informatiebronnen kunnen raadplegen. Het beter en sneller kunnen helpen, rechtvaardigt het verkrijgen van gegevens van de bestuursorganen en instanties in plaats van alleen bij de inwoner zelf. Op deze manier wordt bewerkstelligd dat sneller tot oplossingen kan worden gekomen voor de schuldenproblematiek.

6.2 Behoorlijkheid en transparantie

In de wetwijziging in de Wgs en het Bgs zijn de doelen van de verwerking gespecificeerd. Daarbij geldt dat de verwerking wordt uitgevoerd op grond van een wettelijke verplichting. Om te kunnen voldoen aan de vereisten van behoorlijkheid en transparantie is het van belang dat inwoners geïnformeerd worden middels informatieproducten en in de gesprekken met schuldhulpverleners. Dit kan onder meer door tijdens het eerste gesprek aan te geven welke gegevens worden opgevraagd en in het plan van aanpak op te nemen welke gegevens zijn verkregen van andere partijen.

6.3 Doelbinding, dataminimalisatie

Gegevens mogen enkel verwerkt worden voor specifieke en gerechtvaardigde doeleinden. Deze doeleinden moeten zijn vastgesteld en omschreven voordat begonnen wordt met de verwerking. Verwerking van persoonsgegevens mag alleen plaatsvinden ten aanzien van deze vooraf gemelde doelen of voor doelen die hier verenigbaar mee zijn. Om het beginsel van dataminimalisatie te borgen, is in het Bgs specifiek aangegeven welke gegevens verwerkt mogen worden voor het beschreven doel. De gegevens mogen niet gebruikt worden voor andere doeleinden.

Specifiek ten aanzien van vroegsignalering

Schuldhulpverleners mogen in het kader van vroegsignalering beschikken over contactgegevens en de gegevens over de hoogte en vervaldatum van de achterstand. Enkel voor het doel om contact te leggen en de identiteit van het huishouden te bepalen, is het geoorloofd om de BRP te raadplegen. De gegevens vanuit de vroegsignalen mogen ook enkel voor dit doel naast de bestaande registraties worden gehouden van inwoners die reeds schuldhulpverlening ontvangen. Wanneer

een inwoner geen hulp wenst, dienen de gegevens verwijderd te worden. Voor wat betreft het terugkoppelen aan schuldeisers is enkel het gegeven dat een inwoner hulp krijgt relevant.

Ten aanzien van gegevensverwerking in het kader van de toegang en het plan van aanpak

De gegevens mogen alleen worden gebruikt voor het in het besluit opgenomen doel, namelijk het besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening en – wanneer toegang verleend kan worden – het opstellen van het plan van aanpak.

6.4 Subsidiariteit en proportionaliteit

Ten aanzien van vroegsignalering

Schuldeisers dienen eerst zelf een maatschappelijke verantwoorde incasso te hebben geprobeerd alvorens zij de gegevens verstrekken aan de gemeente³. Een sociale incasso is het uitgangspunt. Dit betekent concreet dat de schuldeiser de verantwoordelijkheid heeft om betalingsachterstanden te voorkomen of te verminderen. Dit doet de schuldeiser door het sturen van ten minste één schriftelijke betalingsherinnering, door zich in te spannen om in persoonlijk contact te treden met de inwoner en door inwoners met betalingsachterstanden de weg naar gemeentelijke schuldhulpverlening te wijzen. Wanneer dit onvoldoende oplevert, worden de gegevens als vroegsignaal naar de gemeente verstuurd.

Ten aanzien van gegevensverwerking in het kader van de toegang en het plan van aanpak

Deze bronnen mogen geraadpleegd worden vanaf het moment dat er contact is geweest met de inwoner (op basis van zelfmelding of verwijzing of op basis van vroegsignalering) en de inwoner de hulpvraag heeft gesteld. Er zit een tweetrapsraket in het bevragen van gegevens wanneer de inwoner de hulpvraag heeft gesteld. In eerste plaats worden gegevens verwerkt die nodig zijn om te kunnen besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening. Pas wanneer de inwoner toegang kan krijgen tot schuldhulpverlening, is het relevant – en ontstaat de grondslag - om de gegevens te verwerken die nodig zijn voor het opstellen van het plan van aanpak.

6.5 Juistheid

Om te borgen dat de gegevens die worden gebruikt voor schuldhulpverlening juist en actueel zijn, is in artikel 16 van het Bgs een verificatieplicht opgenomen. De gegevens die het College College krijgt, dienen gedurende de uitvoering van het plan van aanpak minstens eenmaal per jaar geverifieerd te worden. Op deze manier kan het College tijdig vaststellen of er in de gegevens die bij aanvang van het schuldhulpverleningstraject zijn verstrekt wijzigingen zijn opgetreden. Zo kan de gemeente bij eventuele wijzigingen in de financiële situatie van de inwoner het plan van aanpak voor schuldhulpverlening bijstellen.

---

³ Zie hier ook de benoemde discrepantie in hoofdstuk 9 Risico's en maatregelen

7. Bewaartermijnen

Het uitgangspunt van de AVG is dat persoonsgegevens niet langer bewaard mogen worden dan nodig. Gemeenten zijn op grond van de Archiefwet verplicht om bepaalde informatie voor een bepaalde tijd te bewaren. Op die manier kan de gemeente verantwoording afleggen over de uitvoering van de taken.

7.1 Gegevens ontvangen in het kader van vroegsignalering

De persoonsgegevens voor vroegsignalering die worden gemeld bij de gemeente, worden door de gemeente bewaard zolang dat noodzakelijk is. Daarna worden de gegevens vernietigd. Uitgaande van de huidige praktijk lijkt maximaal zes maanden een redelijke bewaartermijn.

7.2 Gegevens verwerkt in het kader van het besluiten over de toegang en opstellen van het plan van aanpak

Gemeenten zijn op grond van de Archiefwet verplicht om bepaalde informatie voor een bepaalde tijd te bewaren. Op die manier kan de gemeente verantwoording afleggen over de uitvoering van de taken. In de Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2020⁴ is een bewaartermijn van 5 jaar opgenomen.

---

⁴ Stcrt 11143, 26 februari 2020

8. Rechten van betrokkenen

8.1 Informeren en inzage

Het recht op inzage, op grond van de AVG (art. 12 lid 1 AVG) is van toepassing. Om de inwoner goed te informeren over de gegevens, is aan te raden om in het plan van aanpak op te nemen welke gegevens zijn opgevraagd bij derde partijen⁵. Op die manier worden inwoners actief en transparant geïnformeerd over de gegevensverwerking.

8.2 Recht op overdraagbaarheid

Het recht op overdraagbaarheid is niet van toepassing, omdat niet wordt voldaan aan de vereisten uit artikel 20, eerste lid, AVG.

8.3 Recht op rectificatie, recht op bezwaar, beperking en verwijdering

In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat inwoner het recht op gegevenswissing is behouden. De gegevens die in de Wgs worden verwerkt, vloeien echter voort uit een wettelijke taak. In de praktijk zal er dus zeer beperkt sprake zijn van een recht op beperking of verwijdering van persoonsgegevens.

8.4 Gebruik van toestemming

De uitvoering van de Wgs berust niet op toestemming, maar is een wettelijke taak van het College. De geboden hulp heeft wel een vrijwillig karakter. Als inwoners hulp weigeren mogen geen gegevens gewisseld worden, ook niet via een warme overdracht. Als inwoners aangeven wel schuldhulpverlening te willen, zullen, om goede schuldhulpverlening te kunnen geven, alle gegevens beschikbaar moeten zijn.

---

⁵ VNG heeft hier een format voor opgesteld, welke te vinden is op [onze website](#).

9. Risico's en maatregelen

De AVG stelt dat de verwerkingsverantwoordelijke een inschatting moet maken van de risico's die verbonden zijn aan de verwerking van de persoonsgegevens. Risico's kunnen nadeel opleveren voor de betrokkenen, maar het kan ook gaan om risico's voor de gemeente, of de gemeentelijke organisatie. Gemeenten zijn gehouden passende technische en organisatorische maatregelen te nemen om te voorkomen dat de informatie beschikbaar komt voor onbevoegden of onbevoegde doeleinden.

Benadrukt wordt dat de hierna beschreven risico's en maatregelen ook gelden in het geval de gemeente (delen van de) de uitvoering van de Wgs heeft uitbesteed aan gemandateerde instellingen. De gemeente blijft immers verwerkingsverantwoordelijke voor de Wgs. Het mandaatbesluit en de verwerkersovereenkomst dienen dan ook goed geëvalueerd te worden om te bezien of de gemaakte afspraken ook onder de nieuwe wetgeving voldoende dekkend en relevant zijn.

In dit hoofdstuk worden de risico's geanalyseerd en de te nemen maatregelen genoemd ter uitvoering van de Wgs.

Risico 1. Medewerkers zijn zich onvoldoende bewust van privacyrisico's

De meeste inbreuken op de privacy, of datalekken ontstaan door onzorgvuldig of nalatig handelen door medewerkers van de eigen organisatie. In de uitvoering van de Wgs worden gevoelige persoonsgegevens verwerkt, namelijk financiële gegevens en mogelijk gezondheidsgegevens. Het is van het grootste belang dat de medewerkers van de gemeente, en van de organisaties die taken in opdracht van de gemeente uitvoeren, zich te volle bewust zijn van de noodzaak om zorgvuldig, beveiligd en vertrouwelijk om te gaan met de persoonsgegevens.

Privacybescherming en het vertrouwelijk omgaan met gegevens van betrokkenen is in belangrijke mate ook een cultuur-aspect van de organisatie. Het is van belang dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van de privacybescherming, en zich bewust zijn van de risico's die voort kunnen vloeien uit een slordige omgang met persoonsgegevens. De AVG geeft diverse adviezen of voorschriften voor de inrichting van een goede privacyorganisatie. Maatregelen zijn onder andere het uitvoeren van een DPIA, het aanpassen van het register van verwerkingen, het volgen van de organisatorische maatregelen uit de Baseline Informatiebeveiliging (BIO v1.03), etc.

Maatregel 1. Organiseer regelmatig trainingen en bewustwordingsactiviteiten voor medewerkers

Maatregel 1a. Richt de gemeentelijke organisatie in op een veilige gegevensverwerking.

Risico 2. Gegevens worden door onbevoegden ingezien.

Nu de Wgs meer (expliciete) mogelijkheden gaat bieden om persoonsgegevens op te vragen en uit te wisselen, ontstaan er ook meer risico's op datalekken en - misbruik. Met de inzet van technische middelen om toegang tot persoonsgegevens te beperken en autoriseren, kunnen deze risico's worden beperkt.

Het onbevoegd in kunnen zien van gegevens is tweeledig: enerzijds door onjuist of onbeveiligd verstrekken van gegevens aan derden, anderzijds door het kunnen benaderen van systemen zonder daarvoor geautoriseerd te zijn. Voor vormen van informatiedeling met derden, bijvoorbeeld over de betaalachterstanden, dient een veilige voorziening voor worden gebruikt. Dit zijn immers

gevoelige gegevens. Daarnaast is het van belang dat alle informatiesystemen alleen benaderd kunnen worden door medewerkers die daartoe geautoriseerd zijn.

Maatregel 2. Regel autorisaties en toegangsbeperking voor medewerkers.

Maatregel 2b: Controleer de autorisaties periodiek op actualiteit en juistheid.

Maatregel 3. Gebruik beveiligde mail voor het verstrekken van gegevens of bekijk hoe de gegevens op een andere veilige wijze verstrekt kunnen worden.

Maatregel 4. Zorg dat – wanneer mail wordt gebruikt als communicatiemiddel - mails die worden ontvangen ter uitvoering van de Wgs in functionele en beveiligde mailboxen terecht komen, in het juiste dossier worden opgeslagen en worden vernietigd/verwijderd? uit de mailbox.

Risico 3. De inwoner is niet goed geïnformeerd.

De Wgs verandert de rollen: van een informerende inwoner naar een zelfstandig informatie opvragende schuldhulpverlener. De grondslag voor het opvragen van gegevens voor het besluiten over de toegang tot schuldhulpverlening en het opstellen van het plan van aanpak, ontstaat vanaf het moment dat de inwoner de hulpvraag stelt. Vanaf dat moment kan de schuldhulpverlener zelfstandig (gevoelige) gegevens opvragen bij bestuursorganen en andere derden. Het is dan ook van belang om in het proces nadrukkelijk stil te staan bij de transparantie en informatievoorziening richting de inwoner. Dit geldt ook voor de kredietregistratie op grond van artikel 17 Bgs. Deze registratie kan de inwoner beschermen tegen het aangaan van kredietovereenkomsten die niet bij de financiële bestedingsruimte passen. De registratie heeft echter wel impact op de persoonlijke levenssfeer. Daarom is het van belang de inwoner tijdig te informeren over de registratie en de (mogelijke) gevolgen hiervan.

Het is belangrijk dat de schuldhulpverlener wordt gefaciliteerd in het goed informeren van de inwoner waarbij ook het doel van de verwerking goed wordt uitgelicht.

De kans op problematische schulden is groter bij mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Daarnaast heeft het hebben van schulden tot gevolg dat mensen stress ervaren en daardoor een beperkt doenvermogen hebben. Het verwerken van informatie wordt om die reden ingewikkelder. Het transparantiebeginsel vereist dat informatie en communicatie in verband met de verwerking van de persoonsgegevens eenvoudig toegankelijk en begrijpelijk zijn. De gemeente dient bij de communicatie dan ook rekening te houden met de gevolgen die deze groep ondervindt aan het hebben van schulden.

Maatregel 5. Maak gebruik van laagdrempelige communicatie (op B1 niveau).

Maatregel 5a. Faciliteer schuldhulpverleners om een transparant gesprek te kunnen voeren.

Risico 4. Kwaliteit ontvangen vroegsignalen voldoen niet aan de eisen van maatschappelijke incasso

De Memorie van Toelichting bij de wijziging Wgs en het Bgs geven aan dat de wetgever ervanuit gaat dat de Regelingen⁶ schuldeisers verplichten om, alvorens zij het signaal aan gemeenten verstrekken, op een maatschappelijk verantwoorde wijze incasseren. Om die reden is het volgens de wetgever opportuun om gemeenten te verplichten om contact op te nemen met de inwoner na ontvangst van het signaal.

Echter, wordt niet in iedere Regeling de vereiste sociale incasso als uitgangspunt genomen. Zo stelt de Regeling zorgverzekering een maatschappelijk verantwoorde incasso niet verplicht. Gemeenten kunnen bij ontvangst van de vroegsignalen niet controleren of deze voldoen aan de vereisten van sociale incasso. Ook/Daardoor kunnen zij niet controleren of het vroegsignaal inderdaad een *goede indicatie vormt voor meer schulden*.

De praktijkervaring van gemeenten is dat de kwaliteit van de ontvangen signalen per schuldeiser zeer uiteenloopt/verschilt. Er kan behoorlijk wat vervuiling in de ontvangen bestanden met zogenaamde vroegsignalen zitten. Er zijn voorbeelden bekend waarbij gemeenten signalen ontvangen, terwijl de vordering al ruime tijd is voldaan of waarbij de schuldeiser geen enkele poging heeft ondernomen om zelf contact op te nemen met de inwoner.

Maatregel 6: Toets vroegsignalen – zover mogelijk - op kwaliteitsaspecten van sociale incasso (komt naam wel overeen, voldoet de betaalachterstand aan de eisen en afspraken qua hoogte en termijn) alvorens deze op te volgen, bijvoorbeeld via een van de vroegsignaleringsystemen.

Maatregel 6a. Maak afspraken met de schuldeisers die op grond van de wet vroegsignalen verstrekken aan gemeenten over de verstrekking, bijvoorbeeld door aan te haken op het Landelijk convenant vroegsignalering⁷.

Risico 5. Het opvolgen van vroegsignalen is buitenproportioneel.

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2021 verplicht om inwoners een hulpaanbod te doen als zij een achterstandssignaal ontvangen. Uitgangspunt daarbij is dat ieder signaal moet worden opgevolgd. De gemeente kan ook onder de wijziging vroegsignalen op hetzelfde adres matchen, zodat de wijze van het opvolgen van signalen kan worden bepaald. Hierdoor kan de wijze van opvolgen worden afgestemd op het ontvangen vroegsignaal. Door te matchen komen huishoudens in beeld waar al meerdere achterstanden zijn of het afgelopen halfjaar terugkerende enkelvoudige meldingen hebben plaatsgevonden. Door signalen te matchen wordt voorkomen dat inwoners per signaal worden benaderd. Door naar het totaal van de signalen op één adres te kijken, wordt sneller zichtbaar dat een huishouden al een ernstiger financieel probleem heeft. Omdat wordt verwacht dat gemeenten vanaf 1 januari 2021 veel meer signalen ontvangen, helpt matchen ook om goed te kunnen prioriteren.

De VNG heeft een handreiking opgesteld die gemeenten helpt vroegsignalen te prioriteren en op te volgen.

---

⁶ Respectievelijk de Regeling zorgverzekering (artikel 7b), Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas (artikel 4a), Warmteregeling (artikel 5) en de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van drinkwater (artikel 5).

⁷ Op 10 november 2020 is het Landelijk Convenant Vroegsignalering van schulden ondertekend. Dit convenant voorziet in de samenwerking van gemeenten met de meest voorkomende schuldeisers van vaste lasten.

Maatregel 7. Match en prioriteer vroegsignalen om zo een passende wijze van opvolgen te bepalen.